

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Затверджено

На засіданні кафедри теорії та історії політичної науки філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри доц. Шипунов, Г.В.

Силабус з навчальної дисципліни
«Соціальний конструктивізм у політиці»,

що викладається в межах ОПП «Політологія»
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 052 «Політологія»

	Соціальний конструктивізм в політиці
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, 79000
Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 052 «Політологія»
Викладачі дисципліни	Угрин Леся Ярославівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри теорії та історії політичної науки ЛНУ ім. І. Франка
Контактна інформація викладачів	Електронна адреса: lesya.uhryn@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://filos.lnu.edu.ua/employee/uhryn-lesia-yaroslavivna Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 204
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Щопонеділка, 13:30-15:00 год.(філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки, ауд. 204) У день проведення лекцій/семінарських занять. Он-лайн консультації через засоби віддаленого відео- й аудіозв'язку та емейлінг на електронну адресу викладача.
Сторінка дисципліни	https://filos.lnu.edu.ua/course/sotsialnyy-konstruktyvizm-u-politytsi
Інформація про дисципліну	Навчальна дисципліна «Соціальний конструктивізм у політиці» є вибіркоким курсом зі спеціальності 052 «Політологія» для освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається в III семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою, ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Соціальний конструктивізм у політиці» присвячена вивченню парадигми соціального конструктивізму як постнекласичної теорії пізнання та дослідницької стратегії у політичній науці, яка сформувалась як альтернатива матеріалістичному детермінізму (позитивізму, реалізму) та теорії раціонального вибору. Соціальні конструктивісти вбачають детермінованість суспільно-політичної діяльності, політичних процесів ідеями, дискурсами, цінностями, загалом феноменами людської свідомості, що мають соціальну природу. Предметом вивчення в межах дисципліни буде також аналіз конструктивістських суспільно-політичних практик, спрямованих на соціальне конструювання політичної реальності, інституцій, смислів, дискурсів і наративів. В першій частині курсу буде окреслено місце конструктивістської парадигми в системі наукового пізнання, студенти будуть ознайомлені з філософськими витоками, становленням та еволюцією, течіями та напрямками розвитку конструктивізму. Основний акцент у викладанні курсу зроблено на методологічних засадах і принципах застосування соціального конструктивізму та конструкціонізму як пізнавальних стратегій в політичній науці та теорії міжнародних відносин. Відтак в межах курсу будуть розглянуті та проаналізовані класичні теорії (версії) соціального конструктивізму – теорія соціального конструювання реальності П. Бергера і Т. Лукмана, структуралістська версія соціального конструктивізму П. Бурд'є, системний (операціональний) конструктивізм Н. Лумана, а також різні течії соціального конструкціонізму (К. Джерджен, Р. Харре, Девіс, Дж. Шоттер, Дж. Кітсьюз, П. Ібарра, В. Кронен та ін.) з його акцентуванням та проблематизацією дискурсивних, наративних та ідентичнісних вимірів соціальної реальності. Заключна частина курсу буде присвячена розгляду пізнавальних і методологічних можливостей конструктивістської парадигми в політичній науці. Як приклад розглядаються особливості конструктивістського аналізу становлення та трансформації політичних інститутів, публічної політики як результату комунікації між державою (урядом) і громадянським суспільством, масових суспільних рухів, етнічності і націоналізму та формування колективних ідентичностей, регіоналізму та ін. Також окреслюються принципи конструктивістської інтерпретації міжнародних відносин та безпекових проблем. Методологічні принципи соціального конструктивізму також аналізуються з погляду технологій конструювання реальностей та її суб'єктивних, світоглядних феноменів. В цьому контексті студенти знайомляться з особливостями дискурсивного конструювання і фреймінгу. Загалом методологічний інструментарій

	соціального конструктивізму дозволить студентам збагатити свої знання про дослідницький потенціал політичної науки.
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Соціальний конструктивізм у політиці» є сформувані у студентів фахові знання про становлення та еволюцію парадигми соціального конструктивізму, її пізнавальні та методологічні принципи та перспективи застосування в дослідженні політики, політичних процесів і міжнародних відносин.
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізму; пер. з англ. В. Морозова. К. : Критика, 2001. 271 с. 2. Бурдье П'єр. Практичний глузд; пер. з фр. О. Йосипенко, С. Йосипенка, А. Дондюка; за ред. С. Йосипенка. К.: Український Центр духовної культури, 2003. 503 с. 3. Кун Т. Структура наукових революцій; пер. з англ. О. Васильєва. К. : Port-Royal, 2001. 228 с. Режим доступу: http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn.htm 4. Луман Н. Реальність мас-медіа; за ред. В. Іванова та М. Мінакова. К. : ЦВП, 2010. – 158 с. 5. Мацишина І. В. Конструювання політичної реальності України: Монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ». 2019. 376 с. 6. Угрин Л.Я. Соціальний конструктивізм як методологія політичної науки // Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів: Новий Світ-2000, 2017. Т.2: XX – початок XXI ст. С. 62–90. 7. Berger P., Luckmann T. The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge London: Penguin Book. 1991. 249 p. 8. Elder-Vass Dave. The Reality of Social Construction. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2012. 284 p. 9. Finnemore M., Sikkink K. Taking Stock: The Constructivist Research Program in International Relations and Comparative Politics // Annual Review of Political Science. 2001. № 4. P. 391–416. 10. Goffman Erving. Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience. With a foreword by Bennett M. Berger. Boston: Northeastern University Press. 1986. 306 p. Access mode: https://urup.or.id/wp-content/uploads/2020/07/Erving_Goffman_Bennett_Berger_Frame_Analysis_BookFi.pdf 11. Wendt Alexander. Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics. International Organization, Vol. 46, No. 2. (Spring, 1992). P. 391-425. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аутопоезис соціальних систем : монографія / за науковою ред. В. П. Беха / В. П. Бех; Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 746 с. 2. Бочулинський С. Концептуальні та емпіричні особливості дискурсивного конструювання соціальної реальності // Релігія та Соціум, 2015. № 1–2 (17-18). С. 255-262 3. Васильченко О. М. Когнітивний фреймінг як інструмент врегулювання міжнародних конфліктів // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. 2017. № 1-2. С. 32-36. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2017_1-2_6 4. Гелнер Ернест. Нації та націоналізм; Націоналізм: пер. з англ. К.: Таксон, 2003. 300 с. 5. Гобсбаум Ерік. Нації і націоналізм, починаючи з 1780 року: програма, міфи, реальність; пер. з англ. та примітки Т. Корпала. К.: Укр. Центр духов. культури, 2010. Режим доступу: http://194.106.216.224:8080/books/7123 6. Горбунова Л. С. Постнекласична раціональність: трансдисциплінарний дискурс в науці і освіті // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. 2013. Вип. 40(1). С. 137–152. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2013_40(1)_16

7. Гоян І.М. Радикальний конструктивізм Ернста Глазерсфельда в історико-філософському контексті / Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки, 2014. Вип. 18. С. 30-36.
8. Іванова Т. В. Соціальний конструктивізм у розрізі соціологічного знання // Актуальні проблеми філософії та соціології 2017. Вип. 17. С. 37-40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc_2017_17_12.
9. Іванченко С.М. Нові теоретичні підходи та активні методи в соціальній психології та суміжних науках // Наукові студії із соціальної та політичної психології. 36. статей. Вип. 29 (32). ІСПП. К. 2011. С. 27-43. Режим доступу: https://sptechology.ucoz.ua/naukovi_studii_ivanchenko_fin.pdf
10. Кирицький О. В. Становлення та роль віртуального у процесах соціального конструювання // Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 115. С. 186–189.
11. Козаченко Н. П. Підгрунтя та перспективи епістемологічного конструктивізму // Інтелект. Особистість. Цивілізація : темат. зб. наук. пр. із соціально-філософських проблем; гол. ред. О. О. Шубін. Донецьк : ДонНУ-ЕТ, 2012. Вип. 10. С. 302-307.
12. Кочубейник О. М. Дискурсивні процеси: як конструюється асиметричність соціальної реальності? // Психологічні науки: проблеми і здобутки. 2015. Вип. 8. С. 82-97. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pnpz_2015_8_7.
13. Кузик П. Конструктивістська концепція А. Вендта: від критики "міжнародної анархії" до ідеї невідворотності світової держави // Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. 2013. Вип. 32. С. 98-103. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2013_32_15.
14. Кун Т. Структура наукових революцій; пер. з англ. О. Васильєва. К. : Port-Royal, 2001. 228 с. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn.htm>
15. Луман Н. Час і системна раціональність; перекл. з нім. К.: Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
16. Мельник В. П. Евристичний потенціал конструктивізму як методологічного принципу філософії науки // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2021. Вип. 36. С. 9-19. Режим доступу: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/36_2021/3.pdf
17. Мотрен С. Конструктивістський підхід як методологічна ланка в гуманітарно-діалогічній системі пізнання (політологічний аспект) // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2018. Вип. 18. С. 316-321. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2018_18_47.
18. Романюк Н., Сенюк Ю. Особливості соціалконструктивістського підходу у дослідженні міжнародних відносин // Вісник Львівського нац. ун-ту ім. І.Франка. Міжнародні відносини. Львів: Львівський нац. ун-т ім. І.Франка. 2015. №37. Ч. 3. С.108-114.
19. Соболевська Марина. Порядок дискурсу порядку: неофункціоналізм та постструктуралізм у сучасній соціологічній теорії: Монографія. Київ: Логос, 2014. 248 с.
20. Стародуб Т. Особливості використання конструктивістської методологічної парадигми для дослідження міжнародного регіоналізму // Політичний менеджмент. № 4 (55). 2012. С. 9–22.
21. Телелим І. В. Соціальний конструктивізм в поясненні походження політичних інститутів // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр.; НУ «ОЮА», Південноукраїнський центр гендерних проблем. Одеса : Фенікс, 2014. Вип. 53. С. 48-53.
22. Тур М.Г. Легітимаційний потенціал суспільної угоди. Практична філософія. К., 2006. № 2. С.131–141.
23. Угрин Л. Ідентичність і безпека: проблеми співвідношення в контексті соціального конструктивізму // «Гілея : науковий вісник»: збірник наукових праць. К., 2016. Вип. 111. С. 329–333.
24. Фадеев В. Б. Теорія практики: перехід до конструктивістської парадигми соціальних наук // Соціальні практики в глобальному вимірі; Попов Б. В., Фадеев В. Б., Носова Г. Ю., Багінський В. В., Нельга О. В. К.: Наукова думка, 2007. С. 37–50.
25. Хельберг У. І. Сек'юритизація як політичний феномен // Магістеріум. Політичні студії. 2012. Вип. 46. С. 64-67. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Magisterium_p_2012_46_16

	<p>26. Цифра Ю. Формування зовнішньополітичної ідентичності акторів міжнародних відносин: конструктивістський аналіз. Політичний менеджмент. 2013. № 1–2. Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/tsyrfa_formuvannia.pdf</p> <p>27. Шюц А. Лукман Т. Структури життєсвіту. К. : Укр. Центр духовної культури, 2004. 560 с.</p> <p>28. Bigo D., Tsoukala A. Understanding (in)security // Terror, Insecurity and Liberty: Illiberal Practices of Liberal regimes after 9/11. London, Routledge, 2008. p. 1–9. Access mode: http://samples.sainsburysebooks.co.uk/9781134036370_sample_515498.pdf</p> <p>29. Buzan B., Wæver O., Wilde J. de. Security : A New Framework for Analysis. Colo: Lynne Rienner, 1998. 239 p.</p> <p>30. Cillia R., Reisigl M., Wodak R. The discursive construction of national identities. Discourse & Society.1999. Vol. 10. Is. 2. Access mode: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0957926599010002002</p> <p>31. Edwards David V. The Promise of Constructivism as a Method for studying the Policy Process. Prepared for presentation at the Second International Conference on Public Policy, Milan, July, 2015. Access mode: https://www.ippublicpolicy.org/file/paper/1433982699.pdf</p> <p>32. Gergen Kenneth J. Social Construction and the Transformation of Identity Politics. – Access mode: https://www.swarthmore.edu/sites/default/files/assets/documents/kenneth-gergen/Social%20Construction and the Transformation.pdf</p> <p>33. Jung Hoyoon. The Evolution of Social Constructivism in Political Science: Past to Present. SAGE Open. 2019. Vol. 9. Is. 1. Access mode: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2158244019832703</p> <p>34. Searle J. R. The Construction of Social Reality. New York: The Free Press, 1995. Access mode: http://epistemh.pbworks.com/f/6.+The+Construction+of+Social+Reality+(SCAN).pdf</p> <p>35. The Culture of National Security Norms and Identity in World Politics; ed. Katzenstein PJ, New York: Columbia Univ. Press, 1996.</p> <p>36. Wæver Ole. Securitization and Desecuritization // On Security; ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995. P. 46–86. Access mode: https://s3.amazonaws.com/s3.libraryofsocalscience.com/pdf/Lipschutz--On_Security-3--Waever-Securitization.pdf</p>
Тривалість курсу	1 семестр / 120 годин
Обсяг курсу	Загалом 120 годин, зокрема 30 годин аудиторних занять. З них: 18 годин лекцій, 12 годин практичних занять та 90 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>У результаті успішного проходження курсу студент набуде <i>загальні компетентності</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність проводити дослідження на відповідному рівні; - здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. - здатність генерувати нові ідеї (креативність); - володіння методами вивчення суспільних феноменів, явищ і процесів; <p>та <i>спеціальні (фахові) компетентності</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливій сфері пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації; - здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування; - спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу; - здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні; - здатність визначати ознаки, типи, причини й наслідки політичних змін і криз, розуміти сутність антикризового менеджменту та соціального конструктивізму у політиці, а відтак вміння аналізувати соціоконструктивні виміри політики; <p><i>Програмні результати навчання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати для розв'язування складних задач політології та міжнародних відносин розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та

	<p>особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного та міжнародного контексту;</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань; - аналізувати політичний процес на підставі постмодерного підходу та засад і методології соціального конструктивізму, розуміння сутності і форм ідеологічного маніпулювання, оперування різними за евристичними цінностями моделями громадянського суспільства, різними політичними цінностями й антицінностями в умовах глобалізації, концепціями, практиками, засадами і моделями політики мультикультуралізму, етнонаціональної політики, управління розмаїттям, конфліктами та перспективами розвитку громадянського суспільства в країнах світу. <p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <p><i>Знати:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. філософські та природничо-наукові витоки конструктивістської парадигми; 2. особливості, основні ідеї та сучасні течії конструктивістської парадигми; 3. еволюцію методологічних принципів соціального конструктивізму; 4. зміст теорій соціального конструктивізму П. Бергера, Т. Лукмана, П. Бурд'є та Н. Лумана; 5. дискурсивні аспекти соціального конструкціонізму; 6. пізнавальні можливості конструктивістської парадигми в політології; 7. конструктивістські інтерпретації міжнародних відносин та безпеки; 8. принципи фреймінгу, дискурс-аналізу як методів дослідження та конструювання політичних процесів. <p><i>Вміти:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. вирізнити філософські та інші наукові джерела формування парадигми соціального конструктивізму; 2. визначити відмінності між принципами соціальним конструктивізмом і соціальним конструкціонізмом; 3. застосовувати принципи теорій конструювання соціальної реальності П. Бергера, Т. Лукмана, П. Бурд'є, Н. Лумана для дослідження політики та політичних трансформацій; 4. визначити коло політологічних проблем, релевантних пізнавальним принципам соціального конструктивізму; 5. застосовувати парадигму соціального конструктивізму для дослідження етнічних, національних процесів, формування колективних ідентичностей, нових соціальних рухів, мережових спільнот, публічної політики і т.д 6. використовувати принципи соціального конструктивізму і конструкціонізму для аналізу міжнародних і безпекових проблем; 7. обґрунтувати значення інтерсуб'єктності, комунікації і дискурсу у процесах соціального конструювання; 8. застосовувати методи фреймінгу, дискурс-аналізу у дослідженні політики та політичних явищ; 9. визначити принципи та технології соціального конструювання політичних процесів.
Ключові слова	Епістемологічний конструктивізм, теорія особистісних конструктів, радикальний конструктивізм, соціальний конструктивізм, соціальний конструкціонізм, соціальна реальність, габітуалізація, типізація, інституціоналізація, легітимація, екстерналізація, об'єктивація; інтерналізації, агент, габітус, аутопоезис, дискурс, дискурсивні практики, фрейм, ідентичність, сек'юритизація, десек'юритизація.
Формат курсу	Очний
Аудиторні особливості курсу	Проведення лекцій, практичних/семінарських занять і консультацій, виконання самостійних робіт для кращого розуміння тем дисципліни.
Теми	Детальніше див. Додаток «Схему курсу»
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру Форма заліку – комбінована (тестовий + усний)

Пререквізити	Для вивчення дисципліни «Соціальний конструктивізм у політиці» студенти мають мати базові знання з таких курсів: «Глобальна демократія», «Постмодерна політика», «Проблеми ідентичності в умовах глобалізації», «Політичні аспекти мультикультуралізму».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, колаборативне навчання (групові проекти, творчі завдання, робота в групах), проектно-орієнтоване навчання, дискусія, семінари, самостійна робота, аналіз джерел та наукової літератури, обговорення конструктивістських та дискурсивних практик в політиці. Навчальні методи: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, інтерактивний, проблемний, активізації навчання. Он-лайн навчання (на платформах ZOOM та Microsoft Teams).
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребуватиме залучення персонального комп'ютера (принаймні лектором) і мультимедійного проектора. Бажано, щоби студенти також користувались персональними комп'ютерами. Для курсу не потрібно спеціалізованого програмного забезпечення (хоча воно може використовуватись за бажанням). Тим не менше, потрібне впевнене користування загальноживаними програмами й операційними системами. Також для курсу бажане володіння мінімальними навиками роботи з базами та масивами даних й інформації. Програмне забезпечення для доступу до платформ ZOOM та Microsoft Teams.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: поточний контроль: практичні/самостійні завдання, есе, контрольний замір знань: максимальна кількість балів – 50; залік: максимальна кількість балів – 50. Підсумкова максимальна кількість балів упродовж семестру – 100.</p> <p>Письмові та проектні роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт, серед яких аналіз кейсів, реферерування джерел та наукових статей, а також есе.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування і втручання в роботу інших студентів становлять, однак не обмежують прикладів можливої академічної недоброчесності. Виявлення таких ознак є підставою для незарахування роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відповідно, жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед основних і додаткових.</p> <p>Політика виставлення балів.</p> <p>Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні й поточному навчанні, в самостійній роботі і бали підсумкового контролю. При цьому, обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття, списування і плагіат, несвоєчасне виконання поставлених завдань.</p>
Питання до заліку (чи питання на контрольні роботи)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Риси та принципи конструктивістської парадигми як постнекласичної теорії пізнання. 2. Конструктивізм і позитивізм (реалізм). 3. Філософські джерела сучасного конструктивізму. 4. Конструктивістські ідеї у вченнях античних філософів. 5. Конструктивістські ідеї в працях європейських філософів Нового часу. 6. Особливості конструктивізму як постнекласичної теорії пізнання. 7. Конструктивістські ідеї пізнання Дж.Віко та Дж. Берклі. 8. Внесок І. Канта у формування конструктивістської традиції у європейській науці. 9. Наукові теорії, які вплинули на становлення конструктивістської парадигми в ХХ ст. 10. Вплив природничих наук на формування соціального конструктивізму 11. Основні течії (версії) конструктивістської парадигми.

	<ol style="list-style-type: none"> 12. Сутність радикального конструктивізму П. Ватцлавіка та Е. фон Глазерсфельда. 13. Знання в конструктивістській парадигмі. Соціологія наукового знання про «виробництво» знань. 14. Чинники соціальної обумовленості знання у конструктивістській програмі. 15. Поняття реальності в конструктивістській парадигмі. 16. П. Ватцлавік про реальність першого і другого порядку. 17. Епістемологічний та герменевтичний конструктивізм. 18. Теорія соціального конструювання реальності П. Бергера й Т. Лукмана, її відмінності від інших версій конструктивізму. 19. П. Бергер і Т. Лукман про рівні конструювання реальності. 20. Соціалізація індивіда в контексті теорії соціального конструювання реальності П. Бергера і Т. Лукмана. 21. Принципи та особливості дискурсу структуралістської версії конструктивізму П. Бурд'є. 22. Поняття габітусу в теорії структуралістського конструктивізму П. Бурд'є. 23. Основні поняття конструктивістського аналізу соціальних систем Н. Лумана. 24. Роль комунікації та мови у конструктивістській інтерпретації Н. Лумана. 25. Сутність конструкціоністської версії конструктивізму. 26. Принципи соціального конструкціонізму К. Джерджена. 27. Конструкціоністська інтерпретація ідентичності (самості). Р. Харре та Дж. Шоттером 28. Теорія позиціонування у конструкціоністській теорії Р. Харре. 29. Роль та статус індивіда у теорії соціального конструкціонізму. 30. Як співвідноситься соціальний конструктивізм і соціальний конструкціонізм? 31. Спільні принципи конструктивістської стратегії дослідження науки. 32. Переваги та обмеження конструктивізму як дослідницької програми вивчення етнічності, націоналізму та ідентичності. 33. Соціальний конструктивізм та дослідження суспільних рухів. 34. Методологічний зв'язок конструктивізму/конструкціонізму і дискурс-аналізу. 35. Особливості конструктивістської інтерпретації міжнародних відносин. 36. Конструктивістські принципи аналізу безпеки. 37. Теорії сек'юритизації та десек'юритизації. 38. Паризька школа безпеки та теорія інсек'юритизації. 39. Принципи дискурсивного конструювання реальності. 40. Фреймінг і конструювання смислів політичної реальності. 41. Маніпулятивність конструктивістських технологій.
Опитування	Анкету-оцінку для оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Додаток. Схема курсу «Соціальний конструктивізм у політиці»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
	<p>Тема 1. Конструктивізм як постнекласична теорія пізнання. Місце конструктивістської парадигми в сучасних системах пізнання. Конструктивізм та реалізм (позитивізм). Конструктивізм та соліпсизм. Реальність (соціальна реальність) і суб'єкт в конструктивізмі та інших теоріях пізнання. «Соціальна реальність» versus «об'єктивна реальність» Знання і його «виробництво» в конструктивістській парадигмі. «Соціологія наукового знання» (М. Малкей, Д. Блур, Б. Барнс, К. Кнорр-Цетіна, Б. Латур, С. Вулгар) і пізнавальні принципи конструктивізму. Обумовленість наукового знання соціальними і культурними чинниками, взаємопроникнення соціального та матеріального (Б. Латур). Особливості конструктивізму як постнекласичної теорії пізнання: множинність (плюралізм) істин, релятивізм, інтеракціонізм, пізнання як конструювання, а не відображення об'єктивної реальності (реалізм), інтерпретатизм.</p>	<p>Лекція, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Голіков О. С. Фабрикація порядку. Знання в конституюванні соціального : монографія /О. С. Голіков. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. Горбунова Л. С. Постнекласична раціональність: трансдисциплінарний дискурс в науці і освіті // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. 2013. Вип. 40(1). С. 137-152. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2013_40(1)_16 Кун Т. Структура наукових революцій; пер. з англ. О. Васильєва. К. : Port-Royal, 2001. 228 с. – Режим доступу: http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn.htm Кунденко Я. Н., Старикова Г. Г. Трансформація методів епістемологічних досліджень у процесі становлення інформаційного суспільства // Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. 2011. № 1. С. 49–54. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2011_1_14 	<p>Самостійна робота по темі (риси та принципи конструктивістської парадигми, які конституюють її як постнекласичну теорію пізнання) 5 год.</p>	<p>1-2 тиждень</p>
<p>1 21 год.</p>	<p>Тема 2. Філософські витoki та розвиток конструктивістської парадигми. Конструктивістські ідеї Античності та Середньовіччя. Дж. Віко – «першим істинний конструктивіст» про обмеження раціонального знання досвідом індивіда. Дж. Берклі про залежність знання від чуття, відчуття та сприйняття. І. Кант про пізнання як конструктивну діяльність суб'єкта. Розвиток конструктивістських ідей у працях Й. Фіхте, Г. Гегеля, К. Маркса, В. фон Гумбольдта, В. Дільтея. Вплив на формування конструктивістської парадигми феноменологічної соціології А. Шюца, символічного інтеракціонізму Дж.</p>		<ol style="list-style-type: none"> Гоян І.М. Радикальний конструктивізм Ернста Глазерсфельда в історико-філософському контексті / Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки, 2014. Вип. 18. – С. 30-36. Кун Т. Структура наукових революцій; пер. з англ. О. Васильєва. К. : Port-Royal, 2001. 228 с. – Режим доступу: http://litopys.org.ua/kuhn/kuhn.htm Угрин Л.Я. Соціальний конструктивізм як методологія політичної науки / Л.Я. Угрин // Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів: Новий Світ-2000, 2017. – Т.2: XX – початок XXI ст. – С. 62–90. 	<p>Самостійна робота по темі (проаналізуйте внесок І. Канта в розвиток конструктивістських ідей) 5 год.</p>	

	<p>Міда, культурно-історичної психології Л. Виготського, етнометодології Г. Гарфінкеля в ХХ ст. Т. Кун і його праця «Структура наукових революцій» (1962). Основні течії (версії) конструктивізму: особистісний конструктивізм (або теорія особистісних конструктивів Дж. Келлі); радикальний конструктивізм (Ернст фон Глазерсфельд, П. Ватцлавік); соціальний конструктивізм. Вплив на теоретичні принципи конструктивістської парадигми природничих наук (біологія, нейробіологія, психологія) і міждисциплінарних досліджень (синергетика), зокрема теорії аутопоезису У. Матурана і Ф. Варела. Епістемологічний та герменевтичний конструктивізм</p>	<p>Лекція, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 5 год.</p>	<p>4. Цоколов С. Радикальний конструктивізм: нетрадиційна епістемологія сучасного міждисциплінарного дискурсу / С. Цоколов // Філософська думка. – 2000. – № 6. – С. 103-122</p>		<p>1-2 тиждень</p>
	<p>Тема 1. Розвиток конструктивістської парадигми. Епістемологічні засади конструктивізму. Історико-філософські витоки конструктивістської парадигми. Сучасний етап розвитку конструктивізму (Е. фон Глазерсфельд, П. Ватцлавік, Ж. Піаже, Дж. Келлі та ін.). Основні течії (версії) та епістемологічного конструктивізму</p>	<p>Семінар, групова робота, дискусія – 2 год.</p> <p>Самостійна робота – 5 год.</p>	<p>1. Іванченко С.М. Нові теоретичні підходи та активні методи в соціальній психології та суміжних науках // Наукові студії із соціальної та політичної психології. Зб. статей. Вип. 29 (32). ІСПП. К. 2011. С. 27-43. Режим доступу: https://sptechnology.ucoz.ua/naukovi_studii_ivanchenko_fin.pdf</p> <p>2. Козаченко Н. П. Підґрунтя та перспективи епістемологічного конструктивізму // Інтелект. Особистість. Цивілізація : темат. зб. наук. пр. із соціально-філософських проблем / [гол. ред. О. О. Шубін. Донецьк : ДонНУ-ЕТ, 2012. Вип. 10. С. 302-307.</p> <p>3. Мельник В. П. Евристичний потенціал конструктивізму як методологічного принципу філософії науки // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2021. Вип. 36. С. 9-19. Режим доступу: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/36_2021/3.pdf</p> <p>4. Searle J. R. The Construction of Social Reality. New York: The Free Press, 1995. Access mode: http://epistemh.pbworks.com/f/6.+The+Construction+of+Social+Reality+(SCAN).pdf</p> <p>5.</p>	<p>Самостійна робота по темі (відмінності між основними течіями конструктивістської парадигми) 5 год.</p>	<p>1-2 тиждень</p>
	<p>Тема 3. Формування та розвиток соціального конструктивізму: теоретико-методологічні засади та дискурс. Формування соціального конструктивізму як самостійного наукового напрямку пізнання в суспільних науках. Філософська та природничо-наукова основи соціального конструктивізму. Обґрунтування принципів та ідей соціального конструктивізму у спільній</p>	<p>Лекція, дискусія – 2 год.</p>	<p>1. Іванова Т. В. Соціальний конструктивізм у розрізі соціологічного знання // Актуальні проблеми філософії та соціології 2017. Вип. 17. С. 37-40. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc_2017_17_12.</p> <p>2. Кирницький О. В. Розвиток парадигми соціального конструктивізму в історії соціально-філософської думки // Вісник Донецького національного університету. Серія філософські науки. 2016. №1. С. 21-33.</p> <p>3. Фадєєв В. Б. Теорія практики: перехід до конструктивістської парадигми соціальних наук // Соціальні практики в глобальному вимірі; Попов Б. В., Фадєєв В. Б., Носова Г. Ю., Багінський В. В., Нельга О. В. К.: Наукова думка, 2007. С. 37–50.</p>	<p>Самостійна робота по темі</p>	

2 19 год.	праці П. Бергера і Т. Лукмана «Соціальне конструювання реальності. Трактат з соціології знання». Основні ідеї праці: суспільство як єдність об'єктивної та суб'єктивної реальності; чотири способи (і рівні) конструювання соціальної реальності (габітуалізація, типізація, інституціоналізація, легітимація). Соціальне конструювання реальності та соціалізація індивіда; інтерналізація та ідентифікація – основні елементи соціалізації. П. Бергер і Т. Лукман про діалектичний взаємозв'язок індивіда та суспільства в межах процесів екстерналізації, об'єктивації, інтерналізації. Індивід як соціальний продукт. Знання як інструмент організації суб'єктивної реальності і основа соціального порядку.	Самостійна робота – 5 год.	<ol style="list-style-type: none"> 4. Шюц А. Лукман Т. Структури життєсвіту. К. : Укр. Центр духовної культури, 2004. 560 с. 5. Berger P., Luckmann T. The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge London: Penguin Book. 1991. 249 p. 6. Elder-Vass Dave. The Reality of Social Construction. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2012 	(чинники формування та підтримання соціально-політичного порядку у теорії П. Бергера й Т. Лукмана. Екстраполуйте їх на сучасну українську дійсність.) 5 год.	2 тиждень
	Тема 2. Теорія соціального конструювання. П. Бергера та Т. Лукмана. Ставлення методологічних принципів соціального конструктивізму. Теорія соціального конструювання реальності П. Бергера і Т. Лукмана. П. Бергер та Т. Лукман про соціальну реальність. Рівні конструювання реальності. Соціалізація індивіда у процесах соціального конструювання реальності. Основні принципи теорії соціального конструювання Бергера і Лукмана.	Семінар, групова робота, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 10 год.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Угрин Л.Я. Соціальний конструктивізм як методологія політичної науки // Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів: Новий Світ-2000, 2017. Т.2: XX – початок XXI ст. С. 62–90. 2. Шюц А. Лукман Т. Структури життєсвіту. К. : Укр. Центр духовної культури, 2004. 560 с. 3. Berger P., Luckmann T. The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge London: Penguin Book. 1991. 249 p. 	Самостійна робота по тем (місце суб'єкта (індивіда) у процесах соціального конструювання реальності) 10 год.	2 тиждень

	<p>Тема 4. Структуралістський конструктивізм П. Бурд'є. Структуралістський конструктивізм П. Бурд'є як версія соціального конструктивізму, що поєднала об'єктивні (соціальні структури) та суб'єктивні (моделі сприйняття, мислення, поведінки людей) чинники розвитку та конструювання суспільства. Їхнє співвіднесення з реальностями «першого порядку» (сприймається через розподіл матеріальних ресурсів, присвоєння престижних благ і цінностей (капіталу), і «другого порядку» (існує в уявленнях, схемах мислення, як символічної матриці практичної діяльності та емоційних суджень соціальних агентів). Поняття «агент», «габітус», «диспозиції», «соціальні практики», «поля» – основа дискурсу структуралістського конструктивізму П. Бурд'є. Соціально сконструйована природа габітусу як інтеріоризованих внутрішніх схем сприйняття, оцінювання, класифікації та діяльності. Габітус і формування соціальних практик у полі з заданими правилами гри. Роль соціального капіталу агента у соціальних практиках та вплив його на диспозицію у соціальному (політичному) полі.</p>	<p>Лекція, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Голюков О. С. Фабрикація порядку. Знання в конституюванні соціального : монографія /О. С. Голюков. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 2. Бурдье П'єр. Практичний глузд; пер. з фр. О. Йосипенко, С. Йосипенка, А. Дондюка; за ред. С. Йосипенка. К.: Український Центр духовної культури, 2003. 503 с. 3. Бурдье П. Вакан Л. Рефлексивна соціологія; пер.з англ. Анастасії Рябчук. К.: Медуза, 2015. 224 с 4. Осипчук А. Д. Габітус як механізм синтезу структури й агентності в соціологічній теорії П'єра Бурдье // Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки. 2013. Т. 148. С. 3-10. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMA_s_2013_148_3. 5. Угрин Л.Я. Соціальний конструктивізм як методологія політичної науки / Л.Я. Угрин // Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів: Новий Світ-2000, 2017. – Т.2: XX – початок XXI ст. – С. 62–90. 	<p>Самостійна робота по темі (скласти словник дискурсу структуралістського конструктивізму) 5 год.</p>	<p>3 тиждень</p>
<p>3 21 год.</p>	<p>Тема 5. Системний (операціональний) конструктивізм Н. Лумана. Системна (операціональна) версія соціального конструктивізму Н. Лумана та її зв'язок з ідеями радикального конструктивізму Ф. Варели та У. Матурани. Вчення Н. Лумана про аутопоезисні (самовідтворюючі) системи, акцентування на їхньому розрізненні з середовищем та іншими системами. Автономність суспільства як аутопоезисної системи. Соціальна система як «спостерігач», здатний до розрізнення та визначення. Політична система як функціональна системи, основою якої є влада, як критерією</p>	<p>Лекція, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аутопоезис соціальних систем : монографія / за науковою ред. В. П. Беха / В. П. Бех ; Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 746 с. 2. Кирницький О. В. Мова як аутопоезисний елемент соціального конструювання // Схід: аналітично-інформаційний журнал. 2016. №2. С. 52-57. Режим доступу: http://skhid.kubg.edu.ua/article/view/103341/98488 3. Луман Н. Час і системна раціональність; перекл. з нім. К.: Центр учбової літератури, 2011. 224 с. 4. Луман Н. Реальність мас-медіа; за ред. В. Іванова та М. Мінакова. К. : ЦВП, 2010. – 158 с. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Luman_Niklas/Realnist_mas-media.pdf? 5. Шейко Ю. Концепт політики як контингентності // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Політологія. Соціологія. Філософія, 2014. – Вип. 17. – С. 38–44 // https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/648 	<p>Самостійна робота по темі (скласти словник дискурсу системного конструктивізму) 5 год.</p>	<p>3-4 тиждень</p>

	розрізнення зі здатністю до колективно зв'язуючих рішень. Роль комунікації в аналізі соціальних систем Н. Лумана. Комунікація як розрізнення інформації, повідомлення та розуміння смислів. Комунікація як основа автопоезису (самодобудовування) системи, підґрунтя її власного продовження та розвитку. Вплив ЗМІ на сучасні суспільства через конструювання «реальностей» для інших соціальних систем.				
	Тема 3. Розвиток теоретичних засад та дискурсу соціального конструктивізму у працях П. Бурд'є та Н.Лумана. 1. Структуралістський конструктивізм П. Бурд'є. Вчення про габітус та соціальні практики. Особливості функціонування соціального (політичного) поля у структуралістському конструктивізму П. Бурд'є. Значення соціального капіталу. Системний (операціональний) конструктивізм Н. Лумана. Соціальна система Лумана як замкнута аутопоезна система. Роль комунікації та мови у конструктивістській інтерпретації Н. Лумана. Порівняльний аналіз теоретичних версій соціального конструктивізму П. Бурд'є і Н. Лумана.	Семінар, групова робота, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 5 год.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бурд'є П'єр. Практичний глузд; пер. з фр. О. Йосипенко, С. Йосипенка, А. Дондюка; за ред. С. Йосипенка. К.: Український Центр духовної культури, 2003. 503 с 2. Кирницький О. В. Мова як аутопоезисний елемент соціального конструювання // Схід: аналітично-інформаційний журнал. 2016. №2. С. 52-57. Режим доступу: http://skhid.kubg.edu.ua/article/view/103341/98488 3. Луман Н. Час і системна раціональність; перекл. з нім. К.: Центр учбової літератури, 2011. 224 с. 4. Луман Н. Реальність мас-медіа; за ред. В. Іванова та М. Мінакова. К. : ЦВП, 2010. – 158 с. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Luman_Niklas/Realnist_mas-media.pdf? 	Самостійна робота по темі (роль та статус індивіда і соціальній системі Лумана) 5 год..	3-4 тиждень
	Тема 6. Дискурсивний «поворот» у соціальному конструктивізмі. Соціальний конструкціонізм. Початки конструкціонізму у поглядах математика, програміста, психолога й педагога, учня Ж. Піаже, С. Паперта (Пейперта). Зв'язок з теорією соціального конструювання П. Бергера та Т. Лукмана. Формулювання К. Джерженом (Гергеном) основних принципів конструкціонізму у програмній статті «Рух соціального конструкціонізму в сучасній психології». Основні ідеї та принципи соціального конструкціонізму у працях Р. Харре, Дж. Шоттера, Дж. Кітсьюз, П. Ібарри, В. Барр, Б. Девіс, У. Пірса, В. Кронена: знання як соціальний	Лекція, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 10 год.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванченко С.М. Нові теоретичні підходи та активні методи в соціальній психології та суміжних науках // Наукові студії із соціальної та політичної психології. 36. статей. Вип. 29 (32). ІСПП. К. 2011. С. 27-43. Режим доступу: https://sptechology.ucoz.ua/naukovi_studii_ivanchenko_fin.pdf 2. Соболевська Марина. Порядок дискурсу порядку: неофункціоналізм та постструктуралізм у сучасній соціологічній теорії: Монографія. Київ: Логос, 2014. 248 с. 3. Elder-Vass Dave. The Reality of Social Construction. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2012. 4. Cillia R., Reisigl M., Wodak R. The discursive construction of national identities. Discourse & Society. 1999. Vol. 10. Is. 2. Access mode: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0957926599010002002 5. Gergen Kenneth J. Social Construction and the Transformation of Identity Politics. Access mode: https://www.swarthmore.edu/sites/default/files/assets/documents/kenneth-gergen/Social%20Construction_and_the_Transformation.pdf 	Самостійна робота по темі (скласти словник дискурсу соціального конструкціонізму) 10 год	4-5 тиждень

4 19 год.	<p>конструкт, результат соціальних комунікацій і дискурсивних практик; соціальна і повсякденна реальність – результат соціально-комунікативних відносин індивідів при посередництві мови (дискурсу, наративу); комунікація як процес побудови світу та його пізнання. Дискурс як соціокультурний контекст відносин між індивідами і формує розуміння індивідом світу та позиціонування в ньому ідентичності. Соціальний конструкціонізм про методи конструювання «Я». Я (ідентичність) – результат відносин, а не свідомості. Р. Харре про дискурсивні практики як символічні способи формування соціальної реальності. Взаємозв'язок дискурсивних практик та позиціонування (позицій) індивідів. Мовно-комунікативні принципи соціального конструкціонізму Джерджена і Шоттера, Принципи та особливості соціального конструкціонізму, його відмінності від конструктивістської версії.</p>		<p>6. Zwierżdżyński Marcin K. Konstruktywizm a konstrukcjonizm. PRINCIPIA LVI. 2012. Access mode: https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/73201/zwierzdzyński_konstruktywizm_a_konstrukcjonizm_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y</p>		
	<p>Тема 4. Соціальний конструкціонізм: принципи та дискурс. Становлення конструкціоністської версії соціалконструктивістської парадигми. Основні поняття. Принципи та особливості соціального конструкціонізму як інструменту пізнання реальності. Знання, мова, дискурс та наратив у соціальному конструкціонізмі. Реальність у соціальному конструкціонізмі. Я (ідентичність) у соціальному конструктивізмі. Особливості інтерпретації ідентичності (самості) в теоріях К. Джерджена, Р. Харре та Дж. Шоттера. Теорія позиціонування у конструкціоністській теорії Р. Харре та Б. Девіс. Спільні та відмінні принципи соціального конструктивізму та соціального конструкціонізму.</p>	<p>Семінар, групова робота, дискусія – 5 год</p>	<p>1. Угрин Л.Я. Соціальний конструктивізм як методологія політичної науки / Л.Я. Угрин // Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів: Новий Світ-2000, 2017. – Т.2: XX – початок XXI ст. – С. 62–90.</p> <p>2. Gergen Kenneth J. Social Construction and the Transformation of Identity Politics. Access mode: https://www.swarthmore.edu/sites/default/files/assets/documents/kenneth-gergen/Social%20Construction_and_the_Transformation.pdf</p> <p>3. Gergen K. Social Constructionism in Context / K. Gergen. – London, Sage. – 200.</p> <p>4. Zwierżdżyński Marcin K. Konstruktywizm a konstrukcjonizm. PRINCIPIA LVI. 2012. Access mode: https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/73201/zwierzdzyński_konstruktywizm_a_konstrukcjonizm_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y</p>	<p>Самостійна робота по темі (порівняння інтерпретацій соціальної реальності у конструктивістській та конструкціоністській версії парадигми) 5 год.</p>	<p>4 тижень</p>

	<p>Тема 7. Соціальний конструктивізм як методологія політичних наук. Конструктивізм як пізнавальна стратегія у політичній науці, що вивчає та інтерпретує нематеріальні суб'єктивні чинники політики та політичної діяльності. Релевантність використання методологічного інструментарію соціального конструктивізму та конструкціонізму для дослідження політичної реальності, її процесів та явищ як конструктів колективних вірувань, ідей, цінностей, сформованих інтерсуб'єктивно та зумовлених формами сприйняття масовою свідомістю, соціально-політичними почуттями і політичними технологіями. Політичний порядок як результат не лише впливу інститутів та соціальних груп, а й дискурсів, наративів і метанаративів. Аналіз становлення та трансформації політичних інститутів та правил в контексті методологічних принципів соціального конструктивізму. Ідеї, політична культура та політичні зміни, теорія суспільних рухів, ідентичність і етнічність – основна тематика конструктивістських досліджень в політології. Вивчення регіоналізму на основі методологічних принципів соціального конструктивізму. Регіон як культурний і соціально-політичний конструкт, результат реалізації колективного дискурсу. Інтерпретація публічної політики як результат комунікації між державою (урядом) та громадянським суспільством.</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон; пер. з англ. В. Морозова. К. : Критика, 2001. 271 с. Гелнер Ернест. Нації та націоналізм; Націоналізм: пер. з англ. К.: Таксон, 2003. 300 с. Гобсбаум Ерік. Нації і націоналізм, починаючи з 1780 року: програма, міфи, реальність; пер. з англ. та примітки Т. Корпала. К.: Укр. Центр духов. культури, 2010. Режим доступу: http://194.106.216.224:8080/books/7123 Мотрен С. Конструктивістський підхід як методологічна ланка в гуманітарно-діалогічній системі пізнання (політологічний аспект) // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2018. Вип. 18. С. 316-321. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2018_18_47. Телелим І. В. Соціальний конструктивізм в поясненні походження політичних інститутів // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.; НУ «ОЮА», Південноукраїнський центр гендерних проблем. Одеса : Фенікс, 2014. Вип. 53. С. 48-53. Тур М.Г. Легітимацийний потенціал суспільної угоди. Практична філософія. К., 2006. № 2. С.131–141. Finnemore M., Sikkink K. Taking Stock: The Constructivist Research Program in International Relations and Comparative Politics // Annual Review of Political Science. 2001. № 4. P. 391–416. Access mode: https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev.polisci.4.1.391 Edwards David V. The Promise of Constructivism as a Method for studying the Policy Process. Prepared for presentation at the Second International Conference on Public Policy, Milan, July, 2015. Access mode: https://www.ippapublicpolicy.org/file/paper/1433982699.pdf Jung Hoyoon. The Evolution of Social Constructivism in Political Science: Past to Present. SAGE Open. 2019. Vol. 9. Is. 1. Access mode: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2158244019832703 	<p>Самостійна робота по темі (аналіз політичних кейсів на основі методології соціального конструктивізму) 5 год.</p>	<p>5 тиждень</p>
<p>5 21 год.</p>	<p>Тема 8. Конструктивістські інтерпретації міжнародних відносин та безпеки. Формування конструктивістської альтернативи політичному реалізму в міжнародних відносинах під впливом критичних теорій та постмодернізму.</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Кузик П. Конструктивістська концепція А. Вендта: від критики "міжнародної анархії" до ідеї невідоротності світової держави / П. Кузик // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. 2013. Вип. 32. С. 98-103. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2013_32_15. Романюк Н., Сенюк Ю. Особливості соціалконструктивістського підходу у дослідженні міжнародних відносин// Вісник Львівського нац. ун-ту ім. І.Франка. 	<p>Самостійна робота по темі (аналіз сек'юритизованих проблем в Україні та в міжнародних відносинах) 5 год.</p>	

	<p>Конструктивістська інтерпретація міжнародної політики в контексті соціальних, культурних та інших нематеріальних чинників. Конструювання ідентичності та інтересів міжнародних акторів в соціальному середовищі. Релятивність ідентичностей та інтересів у міжнародних відносинах. Системна теорія А. Вендта про міжнародну анархію як про реальність, яку формують держави. «Культури міжнародної анархії» – гоббсіанська, локкіанська та кантіанська з різним сприйняття Іншого (ворогом, суперником, другом) обумовлюють чинники взаємодій акторів і структуру міжнародного порядку. Конструктивістське переосмислення проблем безпеки представниками Копенгагенської школи (Б. Бузан, О. Вевер, Я. де Вільде, Й. Вуорі, С. Гуцціні, Р. Еммерс, Р. Калюранд, М. Мак-Дональд та ін.). Зміщення акцентів в інтерпретації безпеки з воєнних (матеріальних) загроз на відсутність загроз мові, релігії та національній ідентичності. Соціальний конструктивізм як один з методологічних принципів теорії сек'юритизації. Теорія сек'юритизації про безпеку як соціально сконструйований процес висунення на порядок денний пріоритетних проблем, які представляються і сприймаються екзистенційною загрозою для держави та суспільства. Сек'юритизація – технологія дискурсивного конструювання загроз, безпека – дискурсивна практика, що формує ієрархію суспільних пріоритетів. Маніпулятивний потенціал теорії сек'юритизації. Інтерпретація сек'юритизації в межах Паризької школи безпеки (П. Бурд'є Д. Біго, Е. Гілд, А. Цукала, А. Джейхан та ін.) відтворенням безпеки рутинними соціальними та політичними практиками. Десек'юритизація та інсек'юритизація</p>	<p>Самостійна робота – 5 год</p>	<p>Міжнародні відносини. Львів: Львівський нац. ун-т ім. І.Франка. 2015. №37. Ч. 3. С.108-114.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Стародуб Т. Особливості використання конструктивістської методологічної парадигми для дослідження міжнародного регіоналізму / Т. Стародуб // Політичний менеджмент. – № 4 (55). – 2012. – С. 9–22. 4. Угрин Л. Ідентичність і безпека: проблеми співвідношення в контексті соціального конструктивізму // «Гілея : науковий вісник»: збірник наукових праць. К., 2016. Вип. 111. С.329–333. 5. Хельберг У. І. Сек'юритизація як політичний феномен // Магістеріум. Політичні студії. 2012. Вип. 46. С. 64-67. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Magisterium_p_2012_46_16 6. Wendt Alexander. Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics. International Organization, Vol. 46, No. 2. (Spring, 1992). P. 391-425. 7. Bigo D., Tsoukala A. Understanding (in)security // Terror, Insecurity and Liberty: Illiberal Practices of Liberal regimes after 9/11. London, Routledge, 2008. p. 1–9. – Access mode: http://samples.sainsburysebooks.co.uk/9781134036370_sample_515498.pdf 8. Buzan B., Wæver O., Wilde J. de. Security : A New Framework for Analysis. Colo: Lynne Rienner, 1998. 239 p. Access mode: https://www.uni-erfurt.de/fileadmin/public-docs/Internationale_Beziehungen/BA_Einfuehrung_in_die_IB/BUZAN%20+%20WAEVE R+%20WILDE_%201998_Security_CH%201+2.pdf 9. The Culture of National Security Norms and Identity in World Politics; ed. Katzenstein PJ, New York: Columbia Univ. Press, 1996. 		<p>5-6 иждень</p>
--	---	----------------------------------	---	--	-----------------------

	<p>Тема 5. Дослідницькі стратегії соціального конструктивізму в політиці та міжнародних відносинах. Методологічний потенціал конструктивістської парадигми в політичній науці. Проблематика конструктивістського аналізу. Конструктивістські та примордвілістські принципи аналізу етнічності, націй та націоналізму. Нації як уявлені спільноти. Есенціалістський і конструктивістський підходи в дослідження політичної і зовнішньополітичної ідентичностей. Масові суспільні рухи – предмет дослідження соціального конструктивізму. Особливості аналізу міжнародних відносин і міжнародної політики в контексті теоретичних принципів конструктивізму. Конструктивізм як методологічна основа теорії сек'юритизації та десек'юритизації. Критика теорії сек'юритизації представниками Паризької школи досліджень безпеки. Теорія інсек'юритизації.</p>	<p>Семинар, групова робота, дискусія – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кузик П. Конструктивістська концепція А. Вендта: від критики "міжнародної анархії" до ідеї невідворотності світової держави / П. Кузик // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. 2013. Вип. 32. С. 98-103. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2013_32_15. 2. Телелим І. В. Соціальний конструктивізм в поясненні походження політичних інститутів // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.; НУ «ОЮА», Південноукраїнський центр гендерних проблем. Одеса : Фенікс, 2014. Вип. 53. С. 48-53. 3. Тур М.Г. Легітимізаційний потенціал суспільної угоди. Практична філософія. К., 2006. № 2. С.131–141. 4. Хельберг У. І. Сек'юритизація як політичний феномен // Магістеріум. Політичні студії. 2012. Вип. 46. С. 64-67. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Magisterium_p_2012_46_16 5. Finnemore M. Taking Stock : The Constructivist Research Program in International Relations and Comparative Politics / M. Finnemore, K. Sikkink // Annual Review of Political Science. – 2001. – № 4. – P. 391–416. Access mode: https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev.polisci.4.1.391 6. Wendt Alexander. Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics. International Organization, Vol. 46, No. 2. (Spring, 1992). P. 391-425. 7. Wæver Ole. Securitization and Desecuritization // On Security; ed. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press, 1995. P. 46–86. Access mode: https://s3.amazonaws.com/s3.libraryofsocialscience.com/pdf/Lipschutz--On_Security-3--Waever-Securitization.pdf 	<p>Самостійна робота по темі (аналіз кейсів) 5 год.</p>	<p>5-6 тиждень</p>
<p>6 19 год.</p>	<p>Тема 9. Дискурсивне конструювання соціально-політичної реальності. Соціальний конструктивізм – основа соціальних та політичних технологій. Соціальне конструювання як формування смислів, дискурсів, наративів, установок масової свідомості. Особливості, принципи та інструменти конструювання політичної реальності та її феноменів. Маніпулятивні можливості конструктивістських технологій. Дискурс-аналіз і фреймінг як технології конструювання. Фреймінг як інструмент смислотворення. Дискурсивне конструювання колективної ідентичності та етнічності. Політика ідентичності. Конструювання публічної політики і</p>	<p>Лекція, презентація, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 5 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бочулинський С. Концептуальні та емпіричні особливості дискурсивного конструювання соціальної реальності / С. Бочулинський // Релігія та Соціум, 2015. № 1–2 (17-18). – С.255-262. 2. Васильченко О. М. Когнітивний фреймінг як інструмент врегулювання міжнародних конфліктів / О. М. Васильченко // Вісник Національного технічного університету 	<p>Самостійна робота по темі (аналіз кейсів) 5 год.</p>	<p>5-6 тиждень</p>

	політичних мереж в процесі взаємовідносин між владою (державою) і громадянським суспільством. Конструювання іміджу держави на міжнародній арені.		України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. 2017. № 1-2. С. 32-36. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2017_1-2_6 .		
	Тема 6. Технології конструювання політичної реальності. Евристичний та технологічний потенціал соціального конструктивізму. Комунікація, дискурс-аналіз і фреймінг – основні інструменти конструювання політичної реальності та її суб'єктивних вимірів. Дискурс і фреймінг як способи структурування та конструювання соціальної реальності.	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год. Самостійна робота – 10 год.	3. Кирницький О. В. Становлення та роль віртуального у процесах соціального конструювання // Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 115. С. 186–189. 4. Кочубейник О. М. Дискурсивні процеси: як конструюється асиметричність соціальної реальності? // Психологічні науки: проблеми і здобутки. 2015. Вип. 8. С. 82-97. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pnpz_2015_8_7 5. Мацишина І. В. Конструювання політичної реальності України: Монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ». 2019. 376 с. 6. Goffman Erving. Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience. With a foreword by Bennett M. Berger. Boston: Northeastern University Press. 1986. 306 p. Access mode: https://urup.or.id/wp-content/uploads/2020/07/Erving_Goffman_Bennett_Berger_Frame_Analysis_BookFi.pdf 7.	Самостійна робота по темі (аналіз кейсів) 10 год.	6 тижень
Разом				120	